

EDUSKUNTA
Maa- ja
metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

1/2

Asia: Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarvion pääluokasta 30 yleisesti sekä maataloudesta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Pääluokan 30 määräraha laskee noin 74 miljoonalla eurolla (-3 %) vuoteen 2025 verrattuna. Säästöpaineeet johtuvat yleisestä julkisen talouden niukkuudesta ja hallituksen sopeutustoimista. Painopisteissä ja tavoitteissa korostuvat huoltovarmuuden ohella ruokaturva, kotimaisen ruokajärjestelmän kilpailukyvyyn turvaaminen, luonnonvaratalouden kestävyysvarmistaminen sekä eläin- ja kasvitautien hallinta.

Hallinnon osalta säästöissä painottuvat hivenen Luonnonvarakeskuksen ja aluehallintouudistuksessa uusia tehtäviä saavan Ruokaviraston määrärahat. Ruokaviraston osalta MTK haluaa kiinnittää huomiota siihen, että merkittävä resurssivähennys on kohdistunut viime vuosina elintarvikeviennin viranomaistoimintaan. Käytännössä henkilötyövuosina mitattuna resurssit ovat muutamassa vuodessa puolittuneet. Tämän takia yritysten vientilupien hyväksymisprosessi on hidastunut ja muodostavat tällä hetkellä suoranaisen esteen uusien vientimarkkinoiden avaamiseen. On mahdotonta päästä hallitusohjelman tavoitteeseen viennin arvon tuplaamisesta, mikäli viranomaiset eivät suoriudu edes perustehtävistään.

Vuoden 2026 talousarviossa viljelijätukien ja -korvausten määrärahoihin ei kohdistu leikkauksia yksikkötukien tai nykyisten maksujen perusteena olevien määrien osalta. Hallitusohjelman mukaisia säästöjä kohdennetaan luonnonhaittakorvaukseen ja ympäristökorvaukseen kaventaen tulevaa liikkumavaraa. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustusten kolmevuotiseen siirtomäärärahaan myönnetään 110 milj. euroa, josta myöntämispäätöksiä saadaan tehdä 105 milj. eurolla. Määräraha on Suomen CAP-suunnitelman mukainen, mutta liian pieni huomioiden kasvaneen aloitustukien määrän ja kohonneet investointikustannukset. Investointikustannus on jäänyt kustannuskriisin jälkeen selvästi aiempaa korkeammalle tasolle. Tämä yhdessä pankkisäätelyn tiukentumisen ja kuluttajien ostovoiman kehityksen kanssa johtaa tietyillä tuotantosektoreilla vuosi vuodelta alenevaan tuotantoon.

MTK:n lausunnoissa on perinteisesti kiinnitetty huomiota valtionavustuksiin neuvonnan ja 4H-toiminnan osalta. Talousarvion osalta esitämme huolen neuvonnan määrärahojen niukkuudesta niin momentin 30.10.50 kuin Suomen CAP-suunnitelman Neuvo-varojen niukkuuden yhteisvaikutusten osalta.

Myös hevosalaan kohdistuu merkittävä leikkaus hevostalouden edistämisen määrärahan alenemisesta alan tehdessä samaan aikaan aktiivista muutosta kohti lisenssimarkkinaa. Hevostalouden rahoitusta esitetään vähennettävän edelleen voimakkaasti vuodelle 2026 ja tämän vaikutus kohdentuu myös jo vakavassa tilanteessa olevan suomenhevosen

säilymiseen ja kehittymiseen. Petteri Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite suomenhevosen aseman turvaamisesta kansallisrotuna. Tämä tavoite tarvitsee pitkäjänteisesti konkretiaa poliittisten päätösten kautta.

Maatalousyrittäjän näkökulmasta talousarvion määrärahat siis vastaavat pitkälti hallitusohjelman lupausta olla leikkaamatta viljelijätuista. Yleisellä tasolla voidaan todeta talousarvion toteutettavan ruokaviennin edistämistä ja kiertotalouden edistämistä ravinnekiertotuen jatkorahoituksella.

Ruokaviennin kasvun edistäminen edellyttää kuitenkin pitkäjänteistä ja järjestelmällistä yhteistyötä sekä vahvaa koordinaatiota eri hallinnonalojen ja elintarvikealan toimijoiden välillä. Yritysten kansainvälistymiseen liittyvät investoinnit on nähtävä strategisina panostuksina, joita julkisen vallan tulee tukea määrätietoisilla ohjaus- ja rahoituskeinoilla. Luottamuksen rakentaminen ja ylläpitäminen yritysten ja julkisen sektorin välillä on keskeistä, ja tämän varmistamiseksi on perusteltua luoda pysyvä kansallinen ohjaus- ja koordinaatorakenne ruokaviennin kehittämiseksi, kuten esim. Ruokaviennin neuvottelukunta.

Ehdotettu rakenne kokoaisi yhteen keskeiset ministeriöt, virastot ja alan organisaatiot siten, että vuoropuhelu on jatkuvaa, tavoitteellista ja vaikuttavaa. Mukaan kutsuttaisiin maa- ja metsätalousministeriö (Ruokavirasto mukaan lukien), ulkoministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö (elinvoimakeskukset, Business Finland ja Finnvera) sekä elintarvikealan keskeiset järjestöt, kuten Ruokatieto, Elintarviketeollisuusliitto ja MTK. Tehtävänä olisi seurata viennin ja sitä tukevien toimien etenemistä, arvioida toimenpiteiden vaikuttavuutta, tunnistaa korjausliikkeiden tarve sekä kohdentaa ja priorisoida resursseja ja kohdemarkkinoita ruokaviennin tarpeiden mukaisesti. Näin ehkäistään resurssien pirstaloitumista ja varmistetaan, että toimet muodostavat johdonmukaisen ja tuloksellisen kokonaisuuden.

Helsingissä 2.10.2025

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Johan Åberg
Maatalousjohtaja